

Handlingsplan for §9a Nes barneskole

**Beiavegen 4
32 06 84 50**

Dette heftet er laget for å gi en oversikt over hvordan skolen tilrettelegger for å etterkomme de bestemmelsene som er gitt i Opplæringslovens § 9a om elevenes skolemiljø.

Opplæringslovens § 9a trådte i kraft 1. april 2003 og ble revidert med en ny lov fra 1. august 2017. Loven slår fast at alle elevene i grunnskoler og i videregående skoler har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Med denne paragrafen har elever og foreldre fått større grad av brukermedvirkning og bedre klageadgang. Skolen har fått tydeligere plikter, særlig når det gjelder det psykososiale miljøet. Skolens fritidsordning er sidestilt med skole i opplæringslovens kapittel 9 og alle skolens plikter, planer og rutiner gjelder også skolens SFO.

I Norge er det lovfestet nulltoleranse for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering på skolen, på skoleveien, i SFO og på leksehjelp. Retten til et trygt og godt skolemiljø handler om det fysiske miljøet inne og ute på skolen og det psykososiale miljøet.

Alle elever skal oppleve tilhørighet og skolene må jobbe systematisk hver dag med å skape et godt skolemiljø, forebygge mobbing og krenkelser og ha gode systemer for å håndtere situasjoner og hendelser når elever opplever krenkelser.

Elevene har rett til å være med og planlegge og gjennomføre arbeidet for et godt og trygt skolemiljø.

Loven plasserer ansvaret for elevenes trygghet hos de voksne, som skal observere og gripe inn raskt dersom de får mistanke om eller får vite om at et barn ikke har det bra (aktivitetsplikten).

Det er rektor som har det overordnede ansvaret for å følge opp dette arbeidet. Rektor skal vite om det som foregår på skolen. Skolen skal ha en plan for systematisk arbeid og har plikt til å informere elever og foreldre om retten til et trygt og godt skolemiljø og muligheten til å klage til Fylkesmannen.

Ved starten av hvert skoleår skal rektor minne skolens ansatte på plikten som ligger i §9a.

Definisjoner:

«Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og muligheten til medvirkning.» (Ingrid Lund m.fl.)

Denne forståelsen av mobbing bygger blant annet på perspektiver som beskriver mobbing som sosiale prosesser på avveie. Her er dynamikken i inkluderings- og ekskluderingsprosesser i fokus for å forstå mobbing. Da flyttes fokus fra individuell aggresjon, manipulering og ondsinnet atferd som personbaserte egenskaper til kontekstuelle faktorer som for eksempel barns oppvekstvilkår i hjemmet.

Diskriminering:

Diskriminering innebærer at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, trosbekjennelse, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse. Diskriminering kan både være direkte og indirekte.

Rasisme:

Rasisme omfatter diskriminering på grunnlag av «rase», hudfarge eller nasjonalt eller etnisk opphav.

Krenkende atferd:

Bestemmelsen gjelder også krenkende ord og handlinger som ikke er mobbing, vold, diskriminering eller rasisme, slik som for eksempel enkeltstående ytringer om utseende eller funksjonshemninger.

Ord eller handlinger som i utgangspunktet ikke er ment å være krenkende, vil likevel kunne oppfattes slik. Ulike aldersgrupper og sosiale og kulturelle grupper vil ha ulike normer for adferd. Et utsagn eller en handling som ville være akseptabel innad i gruppen, vil kunne virke krenkende eller skremmende på elever utenfor denne. Her kan det være en utfordring å finne balansen mellom humor og krenkelser.

Forebyggende tiltak ved Nes barneskole

Hva	Når	Hvordan	Ansvar
Gjennomgang av skolens ordensregler, elevens rettigheter	Ved skolestart	Kontaktlærerne tar dette opp i klassene	Kontaktlærer og alle elevene
Gjennomgang av skolens ordensregler, Handlingsplan for godt skolemiljø §9a	Ved skolestart og nytilsatte Samt i november	Ledelsen informerer på nytilsattkurs (eller mentor), på fellestid	Rektor og avdelingsledere
Trivselsledere	Hele skoleåret	Kontaktlærerne tar dette opp i klassene	Voksne trivselsledere
Kontaktlærersamtaler	januar	Enesamtaler	Kontaktlærer
Utviklingssamtaler	Sept/okt og mars/april	Forberedte samtaler med kontaktlærer foresatte og i de fleste tilfeller eleven (trivselsundersøkelse?)	Kontaktlærer
Foreldremøter	Høst og vår	Planlagt av kontaktlærer og foreldrekontakt Handlingsplan mot mobbing er tema Dialogduk(er) Foreldrenettverk i etterkant av møtene Samspeilet hjem/skole	Kontaktlærer og foreldrekontakt
Voksne ute med elevene	Kontinuerlig	Voksne er der vi vet det er behov	Ledelsen
Gjennomføring av ART	Hele skoleåret	I samråd med kontaktlærerne	ART – instruktørene på skolen

Overgang mellom barnehage/skole og b.skole/u.skole	Kontinuerlig	Bruke egne planer for skoleoverganger	Skoleledelse og sosiallærer
Inkluderende skolemiljø	Hele skoleåret	Bl.a. bruk av Klassestrivsel (basisundersøkelse to gang pr. skoleår) god klasseledelse	Kontaktlærere
Opplyse og informere foresatte og elever om muligheter til å klage på det psykososiale miljøet	Ved foreldremøte og i møte med nye elever	Foreldremøter og gjennom og ved å dele ut NB-post og Velkomsthefter	Avdelingsledere (1. og 5.trinns møter)
Helsesykepleierne	Hele skoleåret	Aktivitet i følge årshjul	Ledelse og helsykepleiere

Rutiner som kan avdekke at mobbing og krenkende atferd foregår

Hva	Når	Hvordan	Ansvar
God voksentetthet i friminutt og garderober	Hele skoleåret		Ledelsen og personalet
Elevsamtaler	Kontinuerlig	Enesamtaler og gruppesamtaler	Kontaktlærer
Utviklingssamtaler	oktober og mai	Enesamtaler m/foreldre	Kontaktlærer
Opplyse og informere foresatte og elever om muligheter til å klage på det psykososiale miljøet	Ved foreldremøte og i møte med nye elever	Foreldremøter og gjennom og ved å dele ut NB-post og Velkomsthefter	Avdelingsledere (1. og 5.trinns møter)
Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser	Høst	Gjøres på nettet	Avdelingsleder og kontaktlærer
Elevundersøkelsen (5.-7.trinn)			

Ansvar/meldeplikt m.m.

Skolens aktivitetsplikt er delt i fem handlingsplikter. Alle som arbeider på skolen har plikt til å **følge med**, **gripe inn** og **varsle** hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø (en individuell plikt). Skolen har plikt til å **undersøke** og **sette inn** egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø (rektors ansvar).

Skolen har også et todelt dokumentasjonskrav. Det stilles både krav om at skolen lager en skriftlig plan når det settes inn tiltak i en sak og at dette også dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Kravene til dokumentasjon gjør at skolen senere kan vise hva de har gjort, og det kan blant annet bidra til en faglig forsvarlig og hensiktsmessig praksis ved skolene.

Uttrykket «alle som arbeider på skolen» brukes til å beskrive personkretsen som omfattes av aktivitetsplikten. Dette gjelder plikten til å følge med, gripe inn og varsle.

For undersøkelses- og tiltaksplikten som hviler på skolen, må det fastsettes konkret hvilken ansatt som har ansvaret. Etter Oppl. § 9 A-4 sjette ledd bokstav d skal det gå frem av den skriftlige planen til skolen hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene. Noen ansatte vil ut fra sin rolle, kompetanse eller stilling ved skolen ha en mer sentral posisjon og i større grad være involvert når skolen skal undersøke og sette inn tiltak i en sak. Skoleledelsen eller kontaktlæreren har for eksempel et større ansvar til å undersøke saken enn de andre ansatte.

Aktivitetsplikten omfatter derfor også personer med et ansettelsesforhold hos en ekstern tjenesteleverandør, det vil si alt fra vaktmestere, renholdere og kantinedarbeidere til forskjellige aktivitetsledere og kursholdere i skolefritids-ordningen.

Det kan for eksempel være nyttig å involvere elevene (elevråd og klasseråd) for å finne ut om det er noen bestemte steder på skolen som de ansatte bør følge særlig med på, eller om det er bestemte elevmiljøer de ansatte bør være oppmerksomme på.

Skolen har et skjerpet ansvar overfor elever med en særskilt sårbarhet.

Eksempler på nødrett eller nødverge kan være en situasjon hvor en som arbeider på skolen må bruke fysisk makt for å hindre at en elev skader seg selv eller andre, eller skader eiendom. Det kan for eksempel være nødvendig å bruke fysisk makt for å stoppe slåsskamper eller beskytte elever eller seg selv mot en truende og voldelig elev.

Det er lav terskel for hva som skaper «mistanke om» eller «kjennskap til» at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø etter Oppl. § 9 A-4 andre ledd første punktum. Dette er uttrykkelig presisert i forarbeidene. Plikten til å varsle rektor gjelder for all mistanke.

I alvorlige tilfeller skal rektor varsle skoleeier. Dersom skolens ledelse står bak krenkelsene, skal det varsles direkte til skoleeier.

Et overordnet premiss for hva som er å regne som et egnet tiltak, er hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt, jf. Grunnloven § 104, barnekonvensjonen art. 3 og 12 og Oppl. § 9 A-4 femte ledd. Når skolen tar stilling til hvilke tiltak som bør settes inn, må den vurdere det opp mot hva slags tiltak som ivaretar barnets interesser best mulig. Her er det også viktig at barnet gis anledning til å bli hørt.

Skolens tiltak må tilpasses den konkrete saken. Her kan det blant annet være viktig å avklare årsaken til at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tiltak kan vurderes i både korte og lange tidsspenn.

Prosedyrer ved klage på det psykososiale miljøet

1. Ved muntlig eller skriftlig henvendelse fra foresatte og elever om klage på det psykososiale miljøet eller henstilling til tiltak, skal rektor eller avdelingsleder kontaktes.
2. Rektor eller avdelingsleder tar kontakt med klageren for å opprette dialog.
3. I samarbeid med kontaktlærer og øvrige ressurspersoner på skolen skal saken belyses og tiltaksplan utarbeides.

Metoder som bl.a. kan tas i bruk:

- a. Observasjon av elevene
 - b. Elevsamtaler
 - c. Kartlegging av sosiale relasjoner på trinnet
 - d. Trivselsundersøkelser
4. Foresatte kan klage til Fylkesmannen.

Vedlegg:

Mal for aktivitetsplan

Årshjul helsesykepleier